

УДК 81'221:392

Адамець Софія*(м. Острог, Україна)**Національний університет «Острозька академія»***ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ НЕВЕРБАЛЬНОГО СПІЛКУВАННЯ
ТА ЙОГО ВЕРБАЛІЗАЦІЯ**

Статтю присвячено дослідженню гендерним особливостям невербального спілкування. Концентрується увага на суттєвих ознаках та функціях невербальних одиниць і гендерних відмінностях невербальних засобів комунікації.

Ключові слова: *гендер, невербальні засоби, комунікативний акт, вербалізація, комунікант.*

Статья посвящена исследованию гендерных особенностей невербального общения. Концентрируется внимание на существенных признаках и функциях невербальных единиц и гендерных различиях невербальных средств коммуникации.

Ключевые слова: *гендер, невербальные средства, коммуникативный акт, вербализация, коммуникант.*

The article is devoted to the study of gender features of non-verbal communication. The attention is focused on the essential features and functions of nonverbal units and gender differences in non-verbal means of communication.

Key words: *gender, non-verbal means, communicative act, verbalization, communicants.*

Невербальна комунікація – спілкування за допомогою жестів, міміки, рухів тіла й деяких інших засобів, за виключенням мовних. У психології виділяють чотири форми невербального спілкування: кінесіку, паралінгвістику, проксеміку та окулесіку. Кожна з форм спілкування використовує свою знакову систему.

Ф. С. Бацевич зазначає, що “невербальні засоби спілкування – елементи комунікативного коду, які мають немовну (але знакову)

природу і разом із засобами мовного коду служать для створення, передавання і сприйняття повідомлень” [1, с. 59].

Слід зазначити, що невербальна поведінка особистості поліфункціональна, вона створює образ партнера по спілкуванню, висловлює взаємини партнерів по спілкуванню, формує ці відносини, є індикатором актуальних психічних станів особистості, виступає в ролі уточнення, зміни розуміння вербального повідомлення, посилює емоційну насиченість сказаного, підтримує оптимальний рівень психологічної близькості між тими, хто спілкується, виступає в якості показника статусно-рольових відносин [2, с. 27].

Широко відомим є той факт, що невербальна поведінка жінки не схожа на аналогічну поведінку чоловіка. Гендерні аспекти спілкування дійсно важливі у сучасному житті суспільства, яке розвивається дуже динамічно і має глобальний характер. Гендер є важким соціокультурним процесом конструювання суспільством різноманітних жіночих та чоловічих ролей, поведінки, ментальних та емоційних характеристик і значною мірою пов’язані з емоційністю жінок та чоловіків. Термін гендер» визначається як соціальна стать на відміну від біологічної, і продукується вона у процесі соціальної, культурної і мовної практики. Категорія «гендер» була впроваджена феміністками з метою розрізнення понять «біологічна стать та соціокультурна стать».

Стиль невербального спілкування сприяє гендерній ідентифікації, бо через стиль невербальної комунікації чоловіки та жінки схильні відображати певні гендерні ознаки. Дослідниця Джудіт Холл припустила, що «чоловік» та «жінка» є ролями, кожна з якої має свій набір поведінки. В результаті, чоловіки та жінки використовують невербальні знаки таким чином, щоб відобразити певні очікування соціуму [3].

Соціальний статус жінки змусив її бути кращим декодером невербальних знаків, тому вони можуть точно передбачити поведінку більш доміантних і сильніших чоловіків. З того часу, як жінка стала більш сконцентрована на підтримці відносин, ніж чоловік, можна зробити висновок, що жінки більш схильні розвивати підвищену чутливість до невербальних знаків, що сприяє та підтримує розвиток відносин [4].

Існує припущення, що типові комунікативні патерни жінок, а саме – часте використання посмішок та поглядів та більш розвинута здатність декодувати невербальні сигнали, вказує на те, що жінки більш зацікавлені в отриманні зворотнього зв'язку від свого співрозмовника. У більшості культур жінок вважають соціально більш слабкими. Таким чином, за думкою, багатьох вчених, жінки використовують ці патерни, щоб випередити конфліктні ситуації та виробити стратегії, адекватні умовам взаємодії.

Ми дослідили такі засоби невербальної комунікації у жінок: *to flick the hair, to tilt the head, to expose the neck, to display the inner wrists, to play with hair, to flutter one's eyelashes to sb, to lean in closer, lightly touch the other's arm or knee, to groom, to cross the arms on chest.*

Чоловічий стиль спілкування – активний і предметний, але водночас змагальний і конфліктний. Для чоловіка зміст спільної діяльності важливіший, ніж індивідуальна симпатія до партнера. Чоловіче спілкування відрізняється емоційною стриманістю. Жінки вільніше й повніше (зокрема, вербально) висловлюють свої почуття й емоції, у них виникає потреба ділитись з кимось своїми переживаннями; вони також здатні до співпереживання.

У спілкуванні чоловіків найважливішою є інформація, тобто факти, цифри і результати. Жінки, крім інформації, великою мірою зорієнтовані на атмосферу спілкування, на інтерактивні, міжособистісні аспекти. Чоловіки у комунікації зорієнтовані на соціальні статуси і владу; вони пристосовуються до ієрархічних соціальних ролей у комунікації. Жінки віддають перевагу партнерській, рівноправній комунікації; вони зорієнтовані на встановлення хороших стосунків, прагнуть до їх зміцнення, знищення соціальних та інших ієрархічних бар'єрів. Тобто жінки намагаються скоротити дистанцію між собою і партнером у комунікації, а чоловіки цю дистанцію підтримують. Чоловіки частіше обирають роль «одинокого воїна», який повинен завоювати певну позицію в комунікації або залишитися в ній самотнім. Жінки значно краще почуваються в колективі, легше встановлюють контакти. Тобто чоловіки віддають перевагу комунікації асиметричній, а жінки – симетричній.

Ми дослідили такі засоби невербальної комунікації, які використовують чоловіки: *to sprawl, to sit with the legs wide, to stretch*

the hands, to crack the knuckles, to tap the toes nervously, to protrude thumb, to scratch the neck, to straddle a chair, to clench the hands, to keep hands on the belt.

Нам виявилось цікавим те, що невербальні засоби комунікації, які використовують чоловіки і жінки, мають різне призначення. Жінки роблять все, щоб здаватись привабливішими та яскравішими. Вони чепуряться (*to primp*), намагаються показати шию та зап'ястя (*to expose the neck / inner wrists*), що є символом ніжності на жіночності, закидають ногу за ногу (*to cross the legs*), грають з аксесуарами, волоссям (*to play with accessories/ hair*). Чоловіки, в свою чергу, намагаються показати свою силу та надійність. Вони розтягують м'язи (*to sprawl*), виставляють великий палець (*to protrude thumb*), сидять з широко розставленими ногами (*to sit with the legs wide (apart)*).

Отже, можна зробити висновок, що невербальні засоби спілкування є важливою формою комунікації. Їм навіть можна більше довіряти, ніж вербальним засобам (словам), адже вони не контролюються свідомістю. Невербальне спілкування регулює протікання процесу комунікації та збагачує значення, що передаються словами. Невербальні засоби спілкування можуть відображати різного роду емоції та почуття, які висловлюються комунікантом. Жінки та чоловіки використовують різні засоби невербального спілкування і кожен з цих засобів має своє призначення. Крім того, вони також можуть бути вербалізовані. Зокрема для вербалізації емоційності невербальних засобів комунікації в англійській мові характерне вживання фразеологічних одиниць.

Література:

1. Атватер И. Невербальное общение / И. Атватер. – Санкт-Петербург : Питер, 2001. – 209 с.
2. Ковалинська І. В. Невербальна комунікація / І. В. Ковалинська – К. : Видавництво «Освіта України», 2014. – 289 с.
3. Hall J. Gender Effects in Decoding Nonverbal Cues / J. Hall. – The Johns Hopkins University, 1978.
4. Non verbal communication – [Електронний ресурс] / Non verbal communication. – Режим доступу : [http://www.sagepub.com/sites/default/files/upmbinaries/53604_Gamble_\(IC\)_Chapter_6.pdf](http://www.sagepub.com/sites/default/files/upmbinaries/53604_Gamble_(IC)_Chapter_6.pdf). – Назва з екрану.